

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDEVARVET

N:r 2: 1929

Vår ledande artikel, Pionjärer, handlar om exemplet från Stockholms trädgårdsstäder.

*

Om Harriet Löwenhjelm's minnesutställning, som söndagen den 13 jan. öppnas i Galleri Modern, Sturegatan 26, Stockholm, skriver Honorine Hermelin.

*

Den brännande frågan om skol-idrottsdagarnas utnyttjande får en vidsynt och på samma gång praktisk belysning av gymn. dir. S. Bergner i artikeln Våra barn och skolidrotten.

*

Vad är modern krigsföring? är brev från Frankfurt av Elin Wägner.

*

Ruth Perssons berättelse Befriade står över till nästa nummer när vi då vilja införa en större avdelning i ett sammanhang.

*

Fregatten Vanadis är en pojkb berättelse av Moa som vi hoppas kommer att tjusa våra läsares hjärtan så som den gjort med redaktionens.

*

Den av S. K. C. F. K. för damer anordnade skridskokursen på Stadion, vilken genom annons omnämns i Tidevarvet, har fått en för många säkerhet välkommen komplettering genom en parallellkurs, som hålles i Björns trädgård på Söder. Kursen på Söder ledes även av Fru Ragnvi Torslow-Lundgren. Den äger rum måndagar och onsdagar kl. 7,30-9,30. Genom att kursen förlagts till kvällarna är den alltså särskilt lämpad för dem, vilka genom sitt arbete äro hindrade att delta i en tidigare kurs.

Den på Stadion anordnade kursen pågår tisdagar och torsdagar mellan kl. 4,30 och 6,30 e. m. och tar sin början tisdagen den 15 januari. Båda kurserna komma att omfatta såväl konståkning som vanlig åkning. De pågå under sammanlagt 20 timmar och kosta 10 kr. Anmälningar mottagas på S. K. C. F. K:s exp. Slussplan 1-3 II. Tel. N. 28 243 kl 10-12 f. m.

Harriet Löwenhjelm's minnesutställning

Det var i våras tio år sedan Harriet Löwenhjelm dog. Nu på söndag öppnas en utställning i Stockholm med en samling av hennes teckningar i streck, lavering och färg.

Det är underligt att också denna produktion liksom Harriet Löwenhjelm's dikter skall nå fram till pu-

söker är det karaktäristiska, och kvinnodräkten tycks för henne — med dessa få undantag — dölja det karaktäristiska. Av samma orsak bär hennes mansfigurer oftast arbetsdräkt eller »historisk dräkt». — Över jordens alla länder och i historiens alla tider går hon fritt ut och

skolan gick långsamt för henne att t. ex. skriva en kemiskrivning. Hon kunde nämligen aldrig förmå sig att skriva en kemisk formel. Sådana lärde hon sig aldrig att »fatta». Hon måste rita upp varje molekylkonstruktion så som hon sett den. På samma sätt fanns för hen-

Fredman

Fångna andar

bliken först efter hennes död. Om de också arbetades ut under den inre visionens intensiva och för åhörare och åskådare ointresserade tystnad, var också hos henne den konstnärliga driften att få åtminstone någon som riktigt ville se och höra på och fatta vad hon gjort mycket stark. — Den som ordnat denna utställning är säkerligen den som Harriet Löwenhjelm självklart skulle utsett därtill, den i vars händer hon anförtrodde sin litterära och konstnärliga kvarlåtenskap, hennes konstnär- och livskamrat Elsa Björkman Goldschmidt. Men lika underligt är det att hon inte själv skall sätta de

in för att finna människan, figuren som helt uttryck, utan gräns mellan ansikte, gestalt, kläder, landskap eller rum. Mannen i den moderna sällskapsdräkten är antingen bara »herre», d. v. s. helt utplånad i detta att vara fullt korrekt i varje detalj av dräkt och uppträdande — eller också den ofta återkommande, i olika situationer alltid sysslösa befunne figuren som karakteriseras så: »jag som är kulmen utav fyra släkter har fått att dras med många själsaffekter».

Men Harriet Löwenhjelm's kanske mest utpräglade gestalter, som hon också outtröttligt arbetade med, man kan säga från barndomen och in i döden, var också de där kläderna minst skymde — ärkeänglar, »andarna i fångelset», Kristus.

Hennes landskap — liksom hennes underliga stora tomma rum är aldrig naturalistiska utan endast miljö för figuren, men starkt besjälade av dess själ. Hon ritade aldrig efter naturen, men hon skulle likafullt förnekat att någon av hennes teckningar var fantasiskapelse liksom hon förnekade att någon av hennes figurer, trots till ytterlighet utpräglade drag, var en karrikatyr.

En av de allra sista dagarna i sitt liv uttryckte Harriet Löwenhjelm saknad över att gå bort »för det finns nog ännu mycket på jorden som jag skulle kunnat fatta — och så ville jag bra gärna se en tropisk urskög», sade hon. — Det ligger en värld av speciell innebörd i det ordet *fatta*. Det betydde för henne att skåda, att i en hel vision omfatta — klart som i en dikt eller en teckning — vare sig en människa, en åskådning, förhållanden, synpunkter. Man kunde ofta tycka att hon fattade långsamt — eller inte alls! Men det var av samma orsak som det i

ne ingen möjlighet att för övrigt i livet acceptera färdiga formler. Hon lät det vara, det som hon inte fattat, lät oerhört stora områden av tillvaron vara, men rörde sig aldrig över dem med formler, som vi andra. Hon erkände det — också i en teckning med en liten vers: »Ty verkligheten blev för tung att draga för den som städs förblev en övermaga». Men vad hon fattade — eller omfattade — det var med kraften av en vision, som hon sedan aldrig glömde och aldrig släppte. Hon var obönhörligt sann och omutligt trofast. — Kristus, Petrus, Judas, Fredman, Sören Kierkegaard, Tusen och en natt, pilgrimen Kammanita, för att nämna några av hennes upplevda verkligheter — hur ha de inte format hen-

Kierkegaard

I örtagården

namn på sina »gubbar», som hon osviktigt kände, och lägga ut deras historia och inre öden med sin låga, nästan viskande röst, upplyst av ett ilka lågt och lika talande skrott. Det är män hon ritade, med mycket, mycket få undantag. Den närmaste orsaken är kläderna. Vad hon

nes liv och hennes konstnärskap. Låt mig ta som exempel Sören Kierkegaard. En tillfällighet gjorde att hon mycket tidigt fick syn på honom, och hon läste honom sedan hela livet — fast med sitt sätt att läsa hann hon ju aldrig igenom så många böcker. Emellertid, den för-

Några verser

av Harriet Löwenhjelm
Hittills otryckta

*Aldrig skall den breda hopen
kunna höra ångestropen
från en ensam mänsksojäl.
Därför är min röst som dumbens.
Ensam mellan unghälsrummens
väggar tiger jag ihjäl.*

Handelsmannens vårvisa,

*Havet är isfritt och luften ljum.
Skutorna ligga vid kajen.
Längta att brottas med havets skum
djärva som tumlarn och hajen.
Tunnor och kuttingar lasta vi strax.
Skutorna komma med varor tillbaks.
Det är brått, fast det inte är maj än.*

*Klockan den pickar och tiden lider,
den aldrig sitt lopp bryter av.
Vändande på sitt läger sig vrider
den arme jordbundne slav.*

Den känslorike poetens värklagan.

*Du döende värbleka dager!
Jag ville min själ finge flykta med
då från jordens elände du drager.
Mot ett världsljus, som nyss i oändlighet skalk
våra händer vi sträckte veka.
Nu över oss spännes ett glassprött valv
och stjärnorna glimma bleka.*

sta utrikesresa hon själv planerade skulle gå över den Jutska heden förbi den kulle — säkerligen för alla andra okänd! — där Kierkegaards far som barn en gång stod och »bandede Gud». Många år senare, när man kunde tro att Kierkegaard sjunkit undan, sade hon plötsligt: »Nu vet jag vad Vår Herre sade till Kierkegaard när han till sist stod inför Honom: »käre Kierkegaard, begagnar du fortfarande dina ojämt upphängslade byxor?» (syftande på vad Kierkegaard säger i sin dagbok, att det kom ett geni till Kongens By, men köpenhamnarna förstod inget annat av honom än att han hade »forkérte Bukser».) — Då började Kierkegaard gråta som ett barn och Vår Herre var så snäll vid honom.» — Hon hade till sist upptäckt remnan i Kierkegaards själ, detta att han kände sig som misskänt geni, just i den situationen där den blev helad. — Från den dagen började hon rita Kierkegaard, om och om igen, alltid i sina forkérte Bukser.

Och Fredman. Det var i 20-års-åldern eller tidigare som Harriet Löwenhjelm levde ibland och ritade sina Bellmans-gubbar. Men när en vän kom för att se henne tre eller fyra dagar innan hon dog, var Harriet Löwenhjelm's första ärendet att få renskrivet, avslutat och avskickat — eftersom hon själv inte orkade — ett genmäle till en litteraturhistoriker i en dansk tidskrift, som hon ansåg groft hade vantolkat Bellman.

Detta är bara små stickprov på en trofasthet, som man alltid, i stort och smått, tycker bäst kan tolkas med Paulus' ord: jag blev den himmelske synen icke otrogen.

»En bok ägnad alla dem som äro fångna i vantro, förtvivlan och andra svåra synder och laster» stod det på en av hennes skissböcker. Där fanns »den övermaga» och den som »kulmen utav fyra släkter har fått att dras med många själsaffekter» och många andra av hennes ofta återkommande. Ibland tycker man att detsamma kunde skrivas över hela hennes produktion — tillsammans med de ord som hon förvissade sig om skulle läsas vid hennes kista: Gud är större än våra hjärtan och vet allt.

Honorine Hermelin.

Passa på
att prenumerera på
Tidevarvet

Vårt tidevarvs
frågor äro
brännande

Pris helår (52 nummer) 6 kr.
Giro 1544

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1-3, 2 tr., Stockholm.

UTGIVARE:

Ada Nilsson.

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Elin Wagner.

Elisabeth Tamm.

Honorine Hermelin.

REDAKTIONSSSEKRETERARE:

Carin Hermelin.

Mottagningstid 10-12.

Telefon Norr 4842.

EXPEDITION:

Telefon Norr 28243.

Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6:-, halvår kr. 3:50,

kvartal kr. 2:- Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

I text 20 öre

per millimeter.

Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1929

Wahlstedts Tryckeri Aktieföretag

Storgatan 22

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmorgsgatan 3, Stockholm.

Telefon 288, 289.

Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.

Herkulesgatan 14. Tel. 7575-7576.

f. d. La Vattugatan.

STOCKHOLM.

SPECIALITET: Familje- och arvsaker, Bouppteckningar och testamenten, förvaltningsuppdrag.

Även skriftliga förfrågningar.

TANDLÄKARE

Tandläkare

Carl Gustav Ageman

Karlavägen 70

(Hörnet av Skepparegatan)

Mottagn.-tid enl. överensk. Tel. 77035

Medl. av Sthlms tandläkarförening

Tandläkare

NILS GEJROT

Medlem av Sthlms tandläkarfören.

Hornsgatan 54, 5 tr.

Mottagn.enl.överensk. S.35898

Tandläkare

GRETA JOHANSSON

S:t Eriksgatan 102 Tel. 84022

Mottagningstid enl. överenskommelse.

Medlem av Sthlms Tandläkarförening

Tandläkare

Alma Österlund

Medlem av Stockholms Tandläkarfören.

Adolf Fredriks Kyrkogata 5-7,

Stockholm Tel. 4142

Rådfrågningstid: Vardagar 1-1/2

Andra tider enl. överenskommelse.

LÄKARE

Doktor Fähræus

Hår & Hudsjukdomar

Nervsjukdomar

Karlavägen 48, tel. 70718

Mottagning enligt överenskommelse

Telefontid 10.30-12

Olga Elmdahl

Modemagasin

Kungsgatan 53. Tel. 10851

STOCKHOLM.

Thufvessons Blomsterhandel

GÖTGAATAN 16

STOCKHOLM

Förstklassiga blomsterarbeten

Telefoner: S 33669, S 289

Pionjärer

För något mer än två år sedan skildrade Tidevarvet »från läktaren» debatten i Stockholms stadsfullmäktige angående kredit till uppförande av 200 småstugor i Bromma och Brännkyrka trädgårdsstäder — till förmån för sådana familjer som voro inhysta i nödbostäder. — Riskerna ansågs ju då för stora, stadsfullmäktige avslag förslaget om lån i stadens byggnads-lånekassa, hänvisande till den för låntagarna långt dyrare utvägen att låna ur tomträttskassan.

Vad har hänt sen dess? Dessa misstrodda småstugor ge nu, två år sedan de fingo möjlighet att bli till. Åt Stockholm stad en fullständigt ny årlig inkomst av 35,000 kronor i avgäld för den mark de stå på. Och beloppet blir större i den mån bebyggelsen därute blir tätare och markvärdet följaktligen stiger.

Detta med småstugorna är ju blott ett stickprov. Men överhuvud taget äro de meddelanden som vid årsskiftet lämnats om Stockholms trädgårdsstäder åter och alltigenom synnerligen uppmuntrande. De visa fortfarande bärkraftigheten i principen om jordupplåtelse mot tomtavgift och vederläggna bestämt de farhågor som tid efter annan göra sig gällande att detta vore en för staden äventyrlig metod. De i trädgårdsstäderna Bromma och Brännkyrka upplåtna tomterna uppgå nu till omkring 3,700, vilket betyder en årsinkomst för staden av 1,100,000 kr. Tomtupplåtelsen har under 1928 ökat med 249 tomter motsvarande en avgäld till staden på 103,000 kr.

Efterfrågan på tomter är synnerligen stor vilket är lätt förklarligt, då fördelarna av bosättning i trädgårdsstäderna äro så väsentliga. Staden har som bekant vid bebyggandet genom fördelaktig materialanskaffning etc. sörjt för, att tomtinnehavaren kommer i åtnjutande av c:a 15 % besparing, som kan ökas med 10 % vid användande av den egna arbetskraften.

Hyran uppgår efter gällande tomtavgälder samt ränta och amortering å byggnadslån till 880 kr. under de första fem åren och därefter till 770 kr. årligen. Då tillkommer ju den ovärderliga förmånen av bosättning på landet. Och då den upplåtna jorden är åkerbruksjord lämpar den sig förträffligt till trädgårdsodling. Den har så långt tiden medgivit också på ett utmärkt sätt utnyttjats till detta ändamål.

Det är av ganska stort intresse att påminna sig trädgårdsstädernas utvecklingshistoria. Redan 1907 påbörjades de första gatuarbetena ute vid Enskede. Ännu 1915 var emellertid bebyggelsen relativt obetydlig. Det sammanlagda antalet invånare i trädgårdsstäderna uppgick då till 4,400 en siffra som år 1920 stigit till 8,000. Men sedan tar rörelsen fart. 1925 var invånarantalet 16,000 och den 1 jan. 1929 26,000.

Högrekvensapparater

SKÖT EDER HÄLSA

med violetta strålar

medelst

»FELMOR»-apparaterna.

Begär broschyr från

A.B.Nickels & Todsén, Stockholm 16

Korsetter

Twilfit Nybrogatan 11

Telefon 75853, 75854

Stockholms största specialaffär för:

Korsetter o. Brösthållare

Priser enastående låga

Staden har förbehållit sig rätten att med stigande jordvärde öka tomtavgifterna med intill 60 %. Med andra ord — staden har försäkrat sig om den värdestegring å marken, som är en följd av samhällets växt, tätare befolkning och förbättrade kommunikationer. Alltså en effektiv metod att undgå de missförhållanden som i allmänhet uppstå då staden växer, kostar på sig gatutregleringar och andra anläggningarna och som exempelvis vid Hammarbyledens fullbordande framstodo med all tydlighet: att stadens oerhörda ekonomiska oppoffringar förvandlas till lika oerhörda spekulationsvinster för de enskilda markägarna vid den nya gatan eller parken eller kanalen — tack vare det stegrade markvärdet.

I detta sammanhang är det lustigt att erinra sig ett yttrande som fölls i stadsfullmäktige av det bekymrade finansborgarrådet om den ännu ganska oprövade tomträttsinstitutionen: Om detta experiment mot all förmodan skulle lyckas, så måste det ske med övernaturliga maktens hjälp.

I själva verket är denna institution en av de få i samhället som verkligt tillfredsställande tillgodoser de enskildas intressen samtidigt som det ger rättmätigt utbyte åt det allmänna.

När vi nu verkligen inom städerna besitta en sådan ljuskälla som dessa tomträttsområden, uppstår självfallet en undran varför ej samma principer kunde få spela ut sina möjligheter också utanför trädgårdsstädernas gränser, i själva städerna såväl som på landsbygden.

Vi skåda runtom i Sverige en myckenhet av jord, som av olika anledningar nekas att skänka full avkastning.

Vi ha likaledes en betryckande stor mängd av arbetskraft, som går till spillo på grund av de envisa brister i samhällets organisation, som tillåta arbetslöshet jämsides med utförda arbeten.

Att den outnyttjade eller dåligt utnyttjade jorden — exempelvis den myckenhet som skulle kunna kallas förverkad jord, som blott till namnet är i enskild ägo men i verkligheten i kreditbolagens — borde överföras i det allmänna hand för att sedan till enskilda med full och ärfvlig och förtätterlig besittningsrätt upplåtas mot en årlig avgift svarande mot jordens stigande eller fallande värde, det är vad trädgårdsstädernas exempele visar fram emot. Genom att placera den till hundratals milj. kr. uppgående pensionsfonden i jord skulle detta krav heller inte vara omöjligt att förverkliga.

Varje möjlighet att förena från ena sidan dåligt eller alls inte utnyttjad jord, från den andra den samhället tillhöriga fonden till produktiva arbetsmöjligheter bör till det yttersta och på det intensivaste undersökas och utnyttjas.

Musikhandeln

Östermalmstorg 4

rekommenderar sina 1:a Pianon. stor sortering av grammofooner o. skivor, stränginstrument med tillbehör. Tel. 76710, Vördsamt Carl Rahm

Optik

KARTOWOPTIK

16 ÖSTERMÄLMSTORG

TEL. 7631

ESTABL. 1900

Vetensk. Ögonundersökn. av Dipl. Optiker

Svart på vitt.

KOLGRUVARBETARNAS ÖDE

Det stora undsättningsarbetet för de arbetslösa, utarmade kolgruvearbetarna i England är en av de mest glädjande underrättelser, som tidningarna under sista tiden haft att ge.

Lordmayorn av London bildade för någon tid sedan en fond för frivilliga bidrag till de nödställda familjerna. Fonden hade ganska snart överstigit 300,000 pund förutom den mängd av kläder, leksaker och andra gåvor som inströmma.

Premierministern tillkännagav strax före jul i underhuset regeringens förslag till förhållandenas förbättrande. Utom en omedelbar summa till lordmayorns fond på 150,000 pund samt 100,000 pund till flyttningshjälp för familjer utlovades en gåva på ett pund för varje pund som på enskild väg skänkts till fonden.

På detta sätt komma summorna troligtvis att uppnå betydande storlek — men de arbetslösa äro c:a 300,000 f ö r u t o m kvinnor och barn!

Prinsen av Wales har lovat ställa sig som fondens beskyddare och riktade på juldagen genom radio en vädjan till allmänheten att samlas sina krafter till kol-distributens hjälp.

Sedan återstår fördelningen av de in- flutna medlen och julgåvorna. En stor och effektiv organisation är nödvändig och förberedes. Men under tiden tycks det vara kväkarna som bär det väldiga arbetet av gåvornas fördelning bland de arbetslösa.

Vi skymta dem nu blott i och under denna stora julaktion. Men redan tidigt på hösten förra året såg kväkarna sin väg och åtog sig konsekvenserna därav. En »gruvfältkommitté» bildades under ordförandeskap av den främsta initiativtagerskan, Joan Fry, politisk hedersdoktor vid Londons universitet. Genom flygskriften (en är skriven av John Galsworthy, som ju ingalunda är kväkare) värdjades de till hela England — och gåvo själva. Och skaror av dem slog sig ned i koldistriktet, delade de nödställdas liv, blevo lyssnare, rådgivare, hjälpare, sakkunniga. Det är dessa personliga kontakter, som nu bilda en fast grund för tillvaratagandet av den väldiga julupplösande hjälpsamheten.

En aldrig så stor julinsamling förblir ändå trots sin nödvändighet något tillfälligt. Kväkarnas arbete är inte tillfälligt. De komma att hålla ut, tills svårigheterna på ett eller annat sätt blivit utredda.

*

LÄRARE OCH FÖRÄLDRAR PÅ GEMENSAM FRONT

Vid den tidigare i Tidevarvet omtalade Vanlöseskolan i Danmark ha lärarna i de fria klasserna tillsammans med föräldrarna till de barn, som där undervisats bildat en gemensam organisation. Föreningen har bildats på grundval av de föräldrasammanslutningar, som förut funnits för de skilda klasserna, och omfattar samtliga lärare och föräldrar, som beröras av den fria skolformen.

Organisationen kräver att försöken med fri undervisning måtte bli fullständigt genomförda i skolan. En skrivelse har avgivits till magistraten och borgarrepresentationen, där man framhåller önskemålet att de hittillsvarande fria klasserna bibehållas och utbyggs till grundval för en hel sarskola, avsedd för barn mellan sju och femton (sexton) år. De barn som vilja och kunna skola här kunna avlägga mellanskoleexamen. För övrigt skall skolan omfatta praktisk folkskoleutbildning intill fjorton års ålder.

Det märkliga förhållande, som ligger bakom denna skrivelse, är samförståndet mellan lärare och föräldrar. Bristen på ett sådant samarbete är i nästan alla våra skolformer genomgående, självfallet till största skada för arbetsresultatet.

Det har emellertid vid ett tidigare försök med en fri undervisningsform visat

Livets rensning och förvandling

Teol. och fil. kand. fru Ester Lutteman predikade vid trettondagens aftongudstjänst i Gustav Vasakyrkan i Stockholm. Det var, säges det, första gången en kvinna under ordinarie gudstjänsttid talat från en predikstol i Stockholm.

Med glädje över det klara, fasta utbytet mellan den som talade och dem som hörde på — ty den som talade menade sina ord och rösten bar fram, och de som hörde på grepos därav, om de också kommit av nyfikenhet — vilja vi återge fru Luttemans ord om vad hennes text kallar »kunskapen om Guds härlighet», som strålar fram i Kristi ansikte:

Denna Härlighet är en förtärande eld, som kräver livets rensning och förvandling. Ju längre man lever, dess mera underligt bråte hopas i livets inre värld — man får vanor, det trampas upp stigar i tanke- och känsloliv, det blir lätt en mekanism, vari man bindes. Allt detta skapar med åren ett täckelse för själens ögon, så att vi ej se skenet från evangelium. Den andliga lättjan håller oss kvar i mörkret. Vi behöva pröva oss, om vi själva på så vis stänga vägen för oss och gå förlorade, så som allt går förlorat som ej fyller sitt högsta, gudagivna ändamål.

Fortsatta åtgärder

Den delegation om vars tillsättande arbetsfredskonferensen hemställde hos regeringen har blivit utsedd med representanter från arbetare och arbetsgivare samt fem av regeringen tillsatta ledamöter. Yrkesinspektrisen fröken Kerstin Hesselgren är bland andra av regeringen utsedd till ledamot, med fabrikskonsulenten fröken Herta Svenson som suppleant.

Det är särdeles glädjande att en kvinna kommit med i delegationen. Genom fröken Hesselgren bli också de intressen tillgodosedda, som representeras av ykesinspektionen, intressen som inta en mellanställning mellan de två parterna och äro av stor betydelse. Likaså måste man med tillfredsställelse ta del av regeringens val av suppleant för fröken Hesselgren, då ju fröken Svenson företräder ännu en viktig grupp inom industrien, nämligen personalkonsulenternas.

Arbetsfredsdelegationens uppgifter äro som bekant att sammanfatta de vid konferensen framförda synpunkterna samt att framlägga förslag till fortsatta åtgärder i fredsfrämjande syfte. Dess första sammanträde kommer att hållas inom jan. månad i år.

sig, att ett sådant samarbete kan uppnås. Det väsentligaste och mest bestående resultatet av den till en början ytterligt fadikala skolreformen av 1919 i Hamburg är enligt mångas uppfattning just detta fasta och livliga samarbete mellan föräldrar och lärare inom deras gemensamma föreningar.

Det är särdeles glädjande och beaktansvärt att reformen i Vanlöse är förknippad med ett liknande samförstånds-förhållande lärare och föräldrar emellan.

Uppskjut ej

att prenumerera på Tidevarvet för 1929, Pris helår 6:- kr. Utlandet 7:50 vid prenumeration direkt å expeditionen. Postgiro 1544.

Språk! Högre Kurs i FRANSKA

Stockholms Borgarskola och Alliance Francaise. Föreståndarinna: Mlle Signe Berg. Lärare: M, Delcourt, Mme Adner, Mlle Philippe. Kursen avsedd för elever med goda kunskaper i franska språket. Inskrivning å Rektorexpeditionen, 13 Brunng., kl. 10-5 Tel. 8211, N. 5531

Våra barn och skolidrotten

Kritiken mot skolans alltför ensidiga intellektuella utbildning av barnen har lett till att skolöverstyrelsen gjort en allmän ordination av femton idrottsdagar såsom motvikt. Den närmare utformningen av ordinationen har man dock överlämnat till skolorna själva d. v. s. hela läroverkssektionen har på en gång gjorts till ett experimentalfält. Huruvida detta varit lyckligt eller ej med hänsyn till rådande omständigheter, må lämnas därhän. Men så mycket kan konstateras, att detta tillvägagångssätt medfört ganska stor förvirring inom skolvärlden. Och så mycket är säkert, att en idé, den må vara aldrig så god, löper den största fara att förfuskas, om själva experimentatorerna, d. v. s. i detta fall ämneslärarna, icke äro vuxna sin uppgift, ja, rent av äro fiendligt inställda mot idén, något, som ju ganska allmänt visat sig vara fallet.

Vad innebär då idén? Ja, t. o. m. på denna punkt har skolöverstyrelsen mer eller mindre lämnat skolorna frihet att ge svaret. Gymnastik- och idrottsintresserade ha menat, att dessa dagar skulle användas till specifik idrottslig-fysisk utbildning. Detta har dock tydligen icke enbart varit upphovsmännens mening. I de allmänna direktiv, som givits hert det, att dagarna skola användas även till utflykter, excursions etc. *Friluftsdagar* hade således kanske varit ett bättre och mindre vilseledande namn. Man har också tänkt sig att ämneslärarna skulle i stor utsträckning omhändera idrottsdagarna; detta förräder ju, att man innerst syftat åt att knyta ett fastare band mellan fysisk och intellektuell utbildning, syftande mot en mera allmän harmonisk utveckling av barnen. En del vakna skolmänniskor ute i det direkta skolarbetet ha dragit ytterligare en konsekvens; de ha i »det nya ämnet» sett ett tillfälle att lära känna sina elever närmare, komma i personlig kontakt

förefaller egendomligt, att den nämnts så litet i samband med idrottsdagarna. Skulle där dock icke finnas många lärdomar att hämta? Skulle man icke kunna tänka sig idrottsdagarna i stil med en scoutövningdag? Skulle icke utbildningen för ledarna av idrottsdagarna kunna läggas i nära anslutning till scoutledarutbildningen, ev. med kompletterande idrottslig utbildning?

Det finnes även i Sverige tvenne stationära institutioner, som speciellt avse att ge skolbarn ett mera allsidigt friluftsliv. Den ena är Barnens ö. Vore detta icke den lämp-

sa måste det ju få litet roligt, gå ut med kamrater, gå på bio eller läsa roliga böcker. Och inte orkar det med att få den fysiska motion, som ärenden eller köksarbete eller trädgårdsarbete eller städning ger. Men att springa och tävla för eget bästa och egen ära, det orkar det eller skall orka.

Och därmed uppstår hos barnen en ständig känsla av att aldrig få nog för egen del, en ständig otillfredsställdhet och olust, en steril kritiklust eller bråkighet, en frätande gnatighet. Den djupa tillfredsställdhet och samvetsro, som ett ar-

Kräftfiske

ligaste platsen för utbildning av folkskollärare och lärarinnor? Den andra är Siljansgårdens skolidrotts-hem i Tällberg, speciellt avsett för läroverksbarn, varför kurser för läroverkslärare lämpligen kunde förläggas dit.

Detta senare hem startades redan några år innan skolidrottsdagarna infördes, efter samma idé som tycks ligga till grund för idrottsdagarna. Varje dag under sommaren göres där till en »friluftsdag» för det femtiotal barn, som där vistas. Där har således i mindre skala redan vunnits en del erfarenheter just ur de synpunkter, som nu äro nya och oprövade ifråga om skolidrotten.

Ett barns hälsa i detta ords vidaste och djupaste bemärkelse vinnas ingalunda bara genom att som motvikt mot all vinterns läsning ge det kroppsövningar och friluftsliv. Idrott, rätt ledd, kan ju alltid ge större fysiska krafter och fysisk färdighet. Men den grundskada, som vårt nuvarande skolväsen tillfogar barnens hälsa, den kan lika väl tillfogas genom idrott och kroppsövningar som genom läsning och intellektuell träning. Ty motiven till båda äro desamma. Det heter väl ofta i skolavslutningstalen, att skolan vill skapa psykiskt och fysiskt dugliga individer för samhället. Men får ett barn gå ända upp till 17-18 år eller oftast längre — t. ex. vid all högre utbildning — och bara tänka på: »Det gäller, att jag kan det och det för att få det och det betyget, för att bli flyttad, för att klara den eller den tentamen» o. s. v., så försvinner nog ganska snart tanken på att det gäller att bli en nyttig samhällsmedborgare och efterträdas av: »Det gäller, att jag blir någonting». Andra människor bli mer eller mindre underordnade staffagefigurer i tillvaron. Och så småningom förtvinar själva den spontana förmågan att göra något för andra, likaväl som all förmågan hos en människa lätt atrofiaras, om den icke får övas något under hela uppväxttiden.

Idrotten bara fullständigt denna metodiska utbildning till egocentricitet. Jag idrottar för att jag skall vinna fysisk hälsa, för att jag skall komma först, få pris, vinna ett märke, sätta rekord — skolbetygens och examenmeriternas fysiska motsvarighet. Jag övar mig inte att springa för att jag t. ex. lättare skall kunna springa ärenden åt mor och far el. dyl. Sådana motiv kallas sentimentala i vår egocentriska tid.

Kort och gott, allting koncentreras kring barnet såsom mittpunkt. Hemma vågar föräldrarna icke be barnet om att hjälpa till med något. Det måste läsa sina läxor. Och

beje för andra skänker — livshälsans A och O — den förkväves av skolan och hemmet tillsammans. För att barnet skall »bli något», förstöres själva människan inom det.

Har man fått blicken öppen för detta, så inses lätt, att idrott för barn kan bli än mer skadlig än läsarbete. Ty de flesta friska barn kunna och vilja gärna göra något för andra genom en fysisk rörelse, genom ett praktiskt arbete, genom en tjänst; men ett intellektuellt arbete för andra äro de i regel mindre dugliga till. Lösrycker man nu den fysiska rörelsen och ställer den helt i självhälsans tjänst, så avskär man barnets förnämsta möjlighet att bli och känna sig som en del i ett större sammanhang, såsom en människa bland människor.

Siljansgårdens grundprincip är således att förhindra barnet att få en känsla av självändamål. Ingen uppässning förekommer; barnen få själva städa, duka, deltaga i matlagning o. s. v. och dagligen utföra ett par timmars arbete av olika slag till direkt nytta för varandra och hemmet. På så sätt få de en känsla av att de betyda något för det helas väl, särskilt som hemmets personal består av så gott som uteslutande bildade personer, som icke blott leda och undervisa utan på ett innerst jämbördigt sätt med barnen delta i allt arbete.

Vad idrotten beträffar, så får den vara vad den är: en lek. Laglekar förekommer i övervägande grad. Särskilda tävlingar och rekordsättning ha visat sig vara rätt överflö-

Kataset.

Vad är modern krigsföring?

BREV FRÅN FRANKFURTKONGRESSEN

En egendomlig tillfällighet gjorde att den första internationella konferensen över modern krigsföring samlades i den stora handelsstaden Frankfurt, ett centrum för fredliga internationella förbindelser. Än mera egendomligt var att förhandlingarna höllos i Handwerkshaus, i en sal, vars väggar pryddes av det fredliga uppbyggande arbetets emblem: mursleven, hammaren, yxan, sägen, saxen.

Det blev faktiskt till slut drömligt fantastiskt att timme efter timme sitta i denna det fredliga arbetets sal och höra läkare, farmakologer, kemister och militärer lägga ut det moderna krigets möjligheter och fador. Man frågade sig: »är det sant om människan att hon spekulerar ut de gemenaste metoder för att bereda sina medmänniskor en kvalfull död, för att bränna och rasera, eller är det sant om henne, att hon timrar, bygger, väver, syr, sår och skördar? Hon kan icke vara lika ivrigt sysselsatt med bådadera.»

Och dock är det ju så och på något vis lyckas människorna för sig själva förena båda verksamheterna under samma livsvilja genom något själsligt hokus pokus, genom ett jättelikt självbedrägeri. Konferensen är ett försök att väcka upp samtiden ur detta självbedrägeri, och det är dess betydelse.

Frankfurterborgmästaren hade i sitt hälsningstal till de 350 kongressdeltagarna vackra ord att säga om den kvinnornas energi och andliga vakenhet, varigenom kongressen kommit till stånd. För min del tror jag det är farligt att hoppas något av att kvinnorna såsom sådana äro fredsälskande. De äro bundna av den suggestion deras omgivning utövar och själva deras freds-kärlek kommer dem i allmänhet att anamma och eftersäga alla ihåliga argument om det effektiva försvaret såsom fredsgaranti. Men i det här fallet, särskilt om man begränsar berömmet till dem som förberett och satt i scen konferensen, var det väl förtjänt. Vi svenskar ha strängt taget anledning att vara stolta över att initiativet till den första kongressen över den viktigaste fråga i världen utgått från Sverige. Det är

dr Naima Sahlbom som tillsammans med sin kollega kemisten dr Gertrud Woker från Schweiz bevek Fred och Frihet att ta upp till studium det kemiska kriget. Dr. Sahlbom är ordförande i Fred och Frihets gaskrigsutskott, som bildades för fem år sedan och lika länge har hon arbetat på att förbereda denna konferens. I sitt korta hälsningsanförande förklarade dr. Sahlbom att det psykologiska ögonblicket för en sådan konferens nu var inne. Det kan vara sant så tillvida att diskussionen om arten av ett kommande krig redan börjat komma i gång. Men man kan också säga, att om denna konferens hållits för två, eller ännu hellre fem år sedan, skulle de anföranden av sakkunniga, vilka höllos första dagen, slagit ner som lika många bomber i våra sinnen, medan vi nu redan voro förberedda och — så underliga äro människorna — i viss mån avtrubbade. Som om fakta blivit mindre skrämmande genom att upprepas!

Den första talaren, giftforskaren professor Lewin från Berlin, gav ett riktigt uttryck för situationen, när han började med att säga att kvinnorna tilltvingat sig upplysning om giftkrigets verkningar och oombedda lagt sig i denna fråga. Nu ville han tala lika uppriktigt och ansvarsmedvetet som om han än en gång stode som sakkunnig inför domstol att avge ett utlåtande i ett giftmordsfall. Han hade tydligen den uppfattningen att de som tagit initiativet till, använt och utbyggt den kemiska krigsmetoden stå som brottslingar inför en världsdömdomstol. Ty det infamaste av allt är att tortera andra människor genom avsiktlig förgiftning, sade han.

Han skildrade utförligt de olika gasernas verkningar, 25 sorter kände han till. Hela den grupp av gaser, som angripa luftrören, förorsaka kvävning genom att slemhinnorna inflammeras, svälla och förhindra syretillförsel. De förgasade utsätts för fasansfulla lidanden. Professorens berättade hur han under kriget hade tillkallats som sakkunnig vid behandling av gasfall, som skickats från fronten till Berlin och beskrev målande symptomen. De arma människorna genomleva döendets

diga stimulantia. Det fästes mindre vikt vid om lekredskapen såsom idrottsbana etc. äro så förstklassiga. Huvudvikten lägges på ett inlärande av effektiva rörelser och metoder, t. ex. ifråga om hopp, löpning etc. Överhuvud idkas den fysiska rörelsen såsom ett medel till samvaro med naturen. Detta sker särskilt genom schnitzeljakter, spårövningar, orienteringar, bergsklättring etc. Även här är det tysta målet, att få barnen att omedvetet känna sig som delar av ett större helt, naturen.

Inför denna i vår tid så nya inställning gentemot tillvaron känna sig barnen de första dagarna ganska förvånade och bortkomna, särskilt som de ofta komma från hem, där de äro mittpunkten för både föräldrars och tjänarens uppässning. Och visst tar det praktiska arbetet i början emot. Men oftast dröjer det icke länge förrän de både rensa strömning och plocka höns med liv och lust. Många äro de bevis, som de sedan lämna på hur de trivas och känna sig hemma i en dylik miljö. Typiskt är vad en 15-årig flicka skrev: »Inte vet jag varför, men allting blev så roligt på Siljansgården.»

På grund av dessa erfarenheter har det från såväl lärar- som föräldrahåll uttalats önskemål, att kurser för ämneslärare förlades till Siljansgården. Till nästa sommar kommer också en mindre kurs på försök att där hållas under tre veckor. I kursen kommer även att ingå teoretiska-fö-

reläsningar såväl i idrottsteknik som i psykologi och etik. Det återstår dock att se hur många lärare eller lärarinnor, som ur denna synpunkt ha intresse för skolidrott. En av de högre uppsatta tjänstemännen inom skolöverstyrelsen uttalade följande pessimistiska uppfattning om den svenska lärarkåren: Jag tror inte att sådana där kurser kommer att få någon anslutning, då de inte kommer att ge lärarna några ökade löneförhöjningar. — Men låt oss tro bättre om vår lärarkår!

S. Bergner.

Vete-Katten

Bageri och Kafferum

~ är öppnat. ~

Klara Norra Kyrkogata 26
(Invid Kungsgatan mitt emot Hotel Carlton)
Telefon Norr 84 65

Kaffe - Kaffebröd - Smörgåsar

Dagens lille kock.

med dem, moraliskt och fostrande kunna påverka dem, en uppgift, som ju den svenska skolan hittills sorgligt försummat. Den ringa anklang som denna synpunkt vunnit bland lärarkåren i dess helhet, visar ju dock, hur allmänt man alltjämt sätter intellektuell färdighet högre än sedlig utrustning. För så vitt man icke av rena bekvämlighetsskäl ryggat tillbaka för de krav, som en dylik uppgift ställer på varje lärare personligen.

Det nya ämnet kräver dock »en ny lärare». Och en ny lärare i viss mån en ny utbildning. Var och hur skall den läggas? Se där frågor, som idrottsdagarna trängt i förgrunden. Till att börja med kan det ju blott bli fråga om kortare, kompletterande kurser.

Det har varit tal om att förlägga dessa kurser under rent gymnastisk-idrottslig ledning, till och med till en stad och utan tillgång till övningsobjekt, d. v. s. barn. Det ligger ju i öppen dag, att sådana kurser skulle ge en i hög grad ensidig och otillfredsställande utbildning med hänsyn till ett allsidigt utnyttjande av skolidrottsdagarna.

Vill man pröva sig fram efter de möjligheter, som redan finnas, så kan man i första hand erinra om en stor rörelse, som redan på ett synnerligen framgångsrikt sätt verkat för ett allsidigt och praktiskt friluftsliv, nämligen scoutrörelsen. Det

process 60 gånger i minuten under ansträngningarna att skaffa sig luft. Andnoden vid de svåraste hjärtlidandena är ingenting mot detta.

Professorn var en gammal herre med ett 60-årigt studium av gifter bakom sig och kunde väl knappast själv befara att få uppleva en attack mot civilbefolkningen. Men han var tydligen i sitt innersta upprörd över det framtidsperspektiv han såg framför sig, skakad över möjligheterna, nu i mänsklighetens hand, till en jätteförgiftning av luften, av marken och allt levande därpå. Han var rädd för ett krig, men också redan rädd för det världsösa och lätta bruket av gifter överhuvud numera. Varje däre kan ju komma åt gift i våra dar, alla giftstadgar till trots. Det går också en giftväg genom världen. Folk som förr slog ihjäl varann med tillhyggen förgifta nu varann, sade han.

Man skall inte lita för mycket på vetenskapens förmåga att tillhandahålla motgifter. Trots ett helt livs arbete har jag ej funnit ett enda motgift mot ett gift. Inför uppgiften att neutralisera gifters verkningskraft är vetenskapen tillräckligt bunden av omöjligheter.

Bättre än kemiska motgifter är det motgift mot mänsklig förstörelselusta och grymhet som heter caritas.

Genom tidigare meddelanden är redan bekant att två svenska sakkunniga också funnos på programmet, kapten Brunskog och docenten Höjer. Trots den vanliga svårigheten med språket, voro deras anföranden av stor verkan. Kapten Brunskog skildrade den revolutionerande inverkan på krigets art som det nya luftvapnet haft och får. Sedan nu problemet med den tysta motorn är löst, kan en luftflotta komma tyst som ett ovädersmoln. Ett luftskepp av hög kapacitet gör 60 meter i sekunden, det kan stiga 6 å 8.000 meter högt och är därför relativt oåtkomligt. Dess bärkraft är så stor, att ett enda plan kan på en resa ha ammunition för 100 eldsvådor — av den slags eld som icke släcks. Fernitombomber utveckla nämligen en hetta på 3.000 grader Celsius och vatten över en sådan eld ökar den blott.

Ett luftanfall kombinerat av explosiva bomber, brandbomber och giftgasbomber är oemotståndligt.

Kapten Brunskog åskådliggjorde för det huvudsakligen tyska auditoriet hur det tyska området på några få timmar skulle kunna helt bestrykas av luftflottor kommande från öster och väster. Så länge man överhuvud har krig, finnes intet skydd. Problemet att skydda sig är olöst, ingen kan undandra sig verkningskrafterna av ett kommande krig.

Motsatsen mellan den nyktra saktligheten i anförandet och den fantasiska verkligheten, som det rullade upp, var av stor verkan. Det samma gäller om docenten Höjers anförande. Tidevarvets läsare känna åtminstone delvis docenten Höjers framställning av olika sjukdomsbilder som framkallas av gasförgiftning, vadan det är onödigt att här referera detsamma.

De båda föredragshållarna komma längre fram i förhandlingarna att dra konklusionen av sina tidigare framställningar. Jag återkommer i en andra artikel till dessa och till det helhetsintryck kongressen ger.

För i dag vill jag bara meddela mitt första, starka intryck, det nämligen, att det ännu alltjämt huvudsakligen tycks vara pacifisterna, det av kriget mot kriget helt besatta fåtalet, som ha lust och mod att ta upp problemet om den moderna krigsföringen i hela dess vidd. Varför? Jo, när man arbetat sig igenom, kommer man ut på andra sidan med övertygelsen: det enda möjliga är avrustning.

Elin Wägner.

Vid ett kritiskt tillfälle, då mycket beror på Edert lugn och kurage, riskera ej ett misslyckande, utan var försedd med Instantine, en pastill eller två ger Eder den till-

Krigets ära

Av Normann Cliff,
engelsk frontsoldat

Ställ denna bild framför dig: vid en krökning av en skyttegrav någonstans i Frankrike befinner sig en djup gravöppning, som går nästan lodrätt nedåt. På det slippriga bröstvärdet på vänstra sidan synas trasorna av en smutsig khakiuniform, som framträder ur dyn. Man ser närmare dit: jo, det är de kringströdda och med smuts blandade resterna av en människa. Inte att ta fel på den otäcka stank, som gör oss fullständigt sjuka. Mitt bland all denna ruttande massa är en trätavla uppsatt, som bär denna korta, textade inskrift: »Vår användning.»

Aldrig har jag så intensivt som i detta ögonblick önskat att arméföreskrifterna icke förbjöd medförandet av en kamera. Jag tänkte då — och jag tänker ännu, — att om denna bild kunde ställas fram för världens mödrar, precis så, som jag såg den, skulle det ensamt vara tillräckligt att göra slut på alla krig. Den gjorde ett intryck på mig, som tiden aldrig kan utplåna.

En blick även på följande scen: en droskusk från London, en affärsanställd, en gruvarbetare från Durham, en ung journalist, alla i tidsenliga khaki, stå där ute vid fronten i främsta linjen vid Ypern. Becksvalt natt, hållande regn och glimtvis upplysande eldkulor, som blotta ett hav av dy, rader av tagträdsstängsel, söndersplitrade trästumpar, som stelt framtråda i den spöklika belysningen — — och överallt gråliga högar av rättatna lik, rostiga gevär, mammeladaskar och utrustningspersedlar — — och därtill en onämbar stank. Granater och regn hade gjort bräckor i vår vall, och beväpnade med spadar, med gevären över axeln på den slitna och dybetäckta kappan, fylla vi sandsäckar för att åter laga skadorna. En håller upp säcken medan den andre skottar i. Gytjan är så seg, att den icke följer med spaden utan måste krafas in i säcken med händerna.

Droskkusken, en klen byggd londonbo, viskar: »Jag skulle bra gärna vilja veta, hur många sandsäckar min gamle skolkamrat Duggy Haig* redan gjort tomma. Jag har nu renskottat halva Belgien; håll i ett tag här, kamrat så att vi få skyffla rent den andra hälften också.»

Plötsligt kom det dämpat från en av de spöklika gestalterna: »Hallå, vad är detta? Jag hade tag i en handfull klimpar. Lera kan det inte vara i den här marken.» En glimmande eldkula löser gåtan — det är några ruttande köttbitar. De komma med in i säcken för att hjälpa till med fyllning av vallen.

Få vi knota över »Guds vilja?» Var detta krig oundvikligt? Det beror på om vi äro fria män och kvinnor eller ödets värnlösa marionetter!

Min plikt tillåter icke att skona dig käre läsare. Kasta med mig en blick på följande tvenne scener, som mötte oss, då vi drogo ut till anfall vid Ginchy.

Ett granathål. Där två livlösa gestalter, en i skotsk rock, en i tysk fältgrå. Båda hade stuckit sina bajonetter i varandra.

Ett annat granathål ett stycke därifrån. Också där två döda, den ene i en engelsk gråbrun uniform, den andre i tysk fältgrå. De lägo sida vid sida med ansiktet vända mot himlen, fattande varandra i hand — — bröder i döds-kampen, båda offer för ett grymt hat, som inte var deras eget. De som hata, sitta förmodligen i detta ögonblick i mjuka klubbstolar i London och Berlin.

Men vad har detta att göra med dig och mig, på denna plats och i detta ögonblick? *Allt, allt!*

Tror du verkligen, att det är nog att med vemod erinra sig de kära, som blevo krigets offer? Och lämna det övriga åt Gud och Austen Chamberlain? Nu svarar du kanhända, att vi vilja inget krig, om vi kunna förhindra det, och Folkförbundet gör ju sitt bästa.

Stopp! — — och tänk efter blott * Fältmarskalken.

försikt och spänstighet som Ni behöver i det avgörande ögonblicket. Instantine är oskadligt och kan intagas oförmärkt, utan vatten; det verkar genast, Säljes å apotek.

FREGATTEN VANADIS

En pojkhistoria av MOA

»Heren», pojken i fattiggårn, hade varit på bio, för första gången i sitt åttaåriga liv. Det hände ej i går och inte i fjol. Det var på den tiden då kvinnorna ej behövde stå nakna inför kameran, för att dramerna skulle dra folk, och då hjältarne accepterades utan guldpomber, blott revolvern satt på sin plats i hölstret. Heren hade fått biopengar — eller kinne — som man sade nere i hans trakt — av förestånderskan och skådade för första gången skuggornas skuggspel på vita duken. Filmen handlade om fregatten Vanadis' världsomsegling och Heren var eld och lågor.

Vem skulle han tala med! Om allt det underbara han sett? »Heren från fattiggårn» hade inga förtrogna bland byborna. De voro för välklädda och hade varit på »kinne» för många gånger, för att Herens lilla stolta gossesjäl skulle kunna ha fördrag med dem. Han pratade för sig själv. Han härjade Vanadiskaptenens kommandoattityd. Han sköt mössan på ena örat, stack händerna i fickorna och var sjöman på Vanadis. Han sjöng kung Oskars »Östersjön» med det mest årliga patos hans klara gossröst kunde åstadkomma, och han varken hörde eller såg något omkring sig utan rusade rätt på fattiggårns mest tystlåtna och tvåra gubbe, som tog honom i örat och frågade om han »blitt tosig». Men Heren kände ej något så vardagligt som ett nyp i örat i den kvarten.

»Jag har sett Vanadis och kapten och sälbyssor och isberg och palmer och dom frös fötter av sej å dom sköt stora valfiskar!» skrek han andlös. Den tystlåtna släppte det röda pojkorat och följde efter Heren in i matsalen, där de andra gubbarne höll på med kvällsgröten. »Nå», ropade en liten torr gubbe, »va då inte som ja sa! Va då inte en ka'r som stod å åbakade sej å gjorde skuggspel på en vägg, kinne å bare skoj, bare te lure pengar å folk.» Heren blev mällös av förargelse.

»Den där idioten, som jämt gör sej viktig», skrek det inom honom. »Jag såg Vanadis», sade han högt, »och Afrika och Amerika och negrer och indianer.» »Bara skojer!» trot inte — bara skojer!» tjtade den lille gubben under det de andra gubbarne villigt lånade sina öron åt Heren. »Och jag såg land av bara is, stora som hela Bleking, och stora isbjörnar, och kapten på Vanadis å världens styvaste karl.»

»Då va han! Heren har rätt, för ja va allt må där på Vanadis ja!» sade den tystlåtna gubben klart och

ent ögonblick, om du har en aning om ansvar. Det är icke nog med att hoppas på, att alla krig en dag skola vara slut men under tiden förlita sig på Gud och »hålla krutet torrt». Du och jag, vilka det händelsevis blivit tillåtet att fortsätta livet, äro för deras skull, som äro dödade, och för deras, som nu börja sitt liv, förpliktade till en allvarlig uppgift.

Kriget måste förklaras i akt genom varje enskilds personliga arbete., vilken nation han än tillhör. Vi måste göra något och inte bara säga: kriget är ett brott mot mänskligheten, och mitt land får aldrig taga sin tillflykt till något sådant. Om det passar regeringarnas spetsar och

tydligt. Alla gubbarne tittade på sin gamle kamrat i livets näst sista anhalt. Ingen tveklade på hans ord. Han talade för litet i vardagslivet och var för obekymrad om folks handel och vandel för att vara en lögnare.

Den pratlystne gubben glömde sin teori om »kinnes» hemligheter och fick något drömmande över sig. Liket en pojke då han läser en indianbok. Och Heren! Ja det blev för mycket upplevelser för honom på en kväll. Hans bröst blev för fullt och han rusade ut till den gamla apeln, som hittills varit det enda romantiska och äventyrliga på hela fattiggårn. Han stod vid det gamla trädet och grät av fröjd. — »Tänk att kunna stå upp ibland lea viktiga och gnatiga gubbar och säga — »ja va må där — då å sanning —» säga det om saker som hänt i Afrika, när en bor på en fattigstuga i Bleking — va gör då då var en bor — när en ändå vatt i Afrika — och på isbjärgena. Inte byns rikaste bonne hadde vatt så långt som till Stockholm en gång.»

Vid slutet av sin ensamma glädjemonolog gjorde Heren ett obevekligt löfte: han skulle också stå upp ibland män och säga: »det är sant för jag var med.»

Så länge Heren var på fattiggårn fick han gå på kinne. Det var den tystlåtna vanadissjömannen som utverkade åt honom. Men Heren måste i gengäld tala om »dramerna» för gubben. När Heren ville ha med den gamle, som blivit hans auktoritet över alla andra, till kinne, framhöll denne att »gamla ögon bli skumma», och »när man använt sina ögon i Afrikas öknar och uppe bland den eviga isen fick man vara glad man såg att ta en pris snus när man var sjuttio år.»

Nu är Herens gamla kamrater, de livs- och arbetsbrutna gubbarne i fattiggårn, för längesen döda. Men om Herens tystlåtna vän nu kunde lyssna på sin unge kamrat skulle han få höra om saker från jordens mest avlägsna hörn som aldrig bli filmade och som fregatten Vanadis ej hann vara med om.

Heren höll sitt löfte till den gamla apeln på fattiggårn. Han kan stå upp ibland män och säga, »det är sant ty jag har varit där.» Detta tack vare en man, som trots att han hamnat på fattiggården, även där levde sitt liv så, att han av en var blev trodd på sitt ord, även då han berättade något så imponerande som att ha seglat jorden runt med fregatten Vanadis.

om de veta, att när kriget en gång är förklarat, vi komma att göra »vårt allra minsta» (d. v. s. ofra livet för fosterlandet. Övers. anm.) så kommer kriget. Vi måste nu högtidligen förklara och låta regeringarna veta vårt beslut, att vi aldrig vilja delta i eller understödja ett sådant orimligt, bestialiskt vansinne, som kriget är.

Om tillräckligt många viljestarka män och kvinnor säga, aldrig mera krig, och de verkligen mena det, skall krigets slut komma i sikte och vår uppgift nära sig sitt mål.

Övers. av Joh. Johansson.
(Ur tidskr. 'No More War')

Brev till Tidevarvet

Högaktade vän!

Eftersom min Uppsala-vän H. C. fått skriva ett brev till dig, kanske jag också kan få. Något glädjande kommer jag dock inte med. Men roligt vore det för mig, om du brydde dig lite om mitt andragande.

För lite se'n var det en ung bildad, intelligent och karaktärsfin man som sade, att han fann det sjukt av nutidskvinnan att börja så framtida hära efter människans oseder, röka, dricka, t. o. m. brännvin, och sådant. Tycker du inte, att en människas mål här i världen bör vara att bli mer och mer verkligt fri? Men tror du inte, att så'n där ovanor binder i stället för att befria, bidrar till sänkande i st. f. tvärt om? Vi tar väl sorgligt ofta miste angående stora ting — som frihet t. ex. — vi människor.

Så tänker jag på den där i det oändliga debatterade sexuella frågan. Det är väl egentligen gräsligt farligt att tumma på en så'n där sak, som är stor och just därför så ödesdigert lätt kan dras ner och missförstås och vålla — smutsig olycka, ville jag säga. Vi gifta kvinnor och mödrar talar nog i allmänhet inte vitt och brett och ingående om den där saken. Vi vet förstas en del. Men många av oss står undrande och frågande inför symbolen som man vill göra till gud. Och så funderar vi över det där som är djur inom oss och det som beständigt trängtar efter det renaste och högsta. Men när man inte är någon fullblods kvinna, är det så mycket man inte förstär och kan bedöma rätt. Man tycker bara så envist, att det är viktigare att lära sig behärska de stora explosiva krafterna än att bara odla dem och tjäna driften.

Du modiga, rakryggade frihetssträvar, hav överseende med din fäkunniga vän

Henny Widström.

Vete-Katten

Mitt i Stockholms svarta Klarakvarter med sin trängsel av lastbilar och sina mörka trottoarer träffar man till sin förvåning på Vete-Katten. Det är ett bageri med kafferum och där kan den mest ensamma och av stadslivet fördystrade känna sig, som om han vore inbjuden att fira helgen hos en trevlig familj på landet.

Det första man får se är en stor ljusbåge med brinnande ljus i fönstret och en rad julbockar. Sedan upptäcker man bakom de väldiga fönstren bageriet, där arbetet försiggår inför ögonen på vem som vill se ditin. Det liknar en modernt utrustad tidning, där tryckpressarna imponera bakom glasväggar — eller andra slag av nutida och storartade anläggningar.

Men denna är enbart hemtrevlig. Vid sidan av bageriet, skilt från detta genom en glasvägg, är försäljningslokalen för de hembakade kakorna, saffransbullarna och småbröden. Och innanför ligger kafferummet, där ett stort runt bord står mitt på golvet och där var och en kan ta sin kopp och servera sig kaffe ur den stora silverkannan.

Hela rummet är fullt av förfina hemtrevnad, den blandning av nyskurad renlighet och ombonat värme som dväljes i ett välskött hem. De mjuka stolarna som samlats från en vind i Arvika, de blå dukarna och »kläppafransen» över kaddisken ge alla ett intryck av den mest personliga omsorg och smak. Innehavinnan i samma vackra arbetsdräkt som de unga bagerskorna framför ugnen ser själv till sina gästers trevnad och bekvämlighet.

Detta kaffeställe öppnades strax före jul och är en liten upplevelse för den som har sina vägar åt Klaratrakten. Priserna äro genomsnittspriser och dricks-pengar förekomma inte.

Riktigt rörande och glädjande är publikens uppskattande. Den har redan upptäckt att här är äkta trevnad. Stämningen är så god i kafferummet att den som har lust vägar utbyta ett ord med sin medgäst. Det är ett gott beröm åt Vete-Katten.

Casan.

Märthaskolan

Undervisning i Kläd- och Linnesömnad-

Värterminen börjar den 14 jan. 1929.

Vid sidan av skolans längre kurser om två terminer (8 mån.) anordnas särskilda kurser om 1—3 månader, vari elev beredes tillfälle att sy och prova för egen räkning. — Prospekt på begäran.

Tel. Ö. 93 30.

Birger-Jarlgatan 16